

AKADEMIJA NAUKA I UMJETNOSTI BOSNE I HERCEGOVINE
АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЈЕТНОСТИ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS OF BOSNIA AND HERZEGOVINA

Special Editions
Volume CLXIX

Department of Natural Sciences and Mathematics
Volume 26

Symposium
IMPROVEMENT OF AGRICULTURE, FORESTRY
AND WATER MANAGEMENT IN THE REGION
THE HILLY AND MOUNTAINOUS AREAS
– SUSTAINABLE USE AND PROTECTION

Sarajevo, June 23, 2017

Proceedings

Editors
Taib Šarić, Vladimir Beus

SARAJEVO 2017

AKADEMIJA NAUKA I UMJETNOSTI BOSNE I HERCEGOVINE
АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЈЕТНОСТИ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS OF BOSNIA AND HERZEGOVINA

POSEBNA IZDANJA
KNJIGA CLXIX

Odjeljenje prirodnih i matematičkih nauka
Knjiga 26

Simpozij
UNAPREĐENJE POLJOPRIVREDE, ŠUMARSTVA
I VODOPRIVREDE U KRAŠKIM, BRDSKIM I PLANINSKIM
PODRUČJIMA – RACIONALNO KORIŠTENJE I ZAŠTITA

Sarajevo, 23. juna/lipnja 2016. godine

Zbornik radova

Urednici
Taib Šarić, Vladimir Beus

SARAJEVO, 2017.

Zbornik radova. Simpozij *Unapređenje poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede u kraškim, brdskim i planinskim područjima – racionalno korištenje i zaštita*

Sarajevo, 23. juna/lipnja 2016. godine

Izdavač

Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine

Za izdavača

Akademik Miloš Trifković

Urednici

Akademik Taib Šarić

Dopisni član Vladimir Beus

Recenzenti

Akademik Taib Šarić, dopisni član Vladimir Beus, prof. dr. Joso Vukelić, prof. dr. Mira Knežević, prof. dr. Aleksandar S. Paunović, prof. dr. Tarik Kupusović, prof. dr. Mirza Bašagić, prof. dr. Drena Gadžo, prof. dr. Čedomir Burlica, doc. dr. Muhamed Bajrić, dr. sc. Tomislav Dubravac, dr. sc. Milena Simić, dr. sc. Boško Gaćeša

Lektura i korektura

Irma Grebović-Muratović

DTP

Narcis Pozderac, TDP Sarajevo

Štampa

Dobra knjiga, Sarajevo

Tiraž

350

Sarajevo, 2017.

CIP – Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo

631(497.6)(063)(082)
630(497.6)(063)(082)
556(497.6)(063)(082)

SIMPOZIJ Unapređenje poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede u kraškim, brdskim i planinskim područjima - racionalno korištenje i zaštita (2016 ; Sarajevo)

Zbornik radova / Simpozij Unapređenje poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede u kraškim, brdskim i planinskim područjima - racionalno korištenje i zaštita, Sarajevo, 23. juna/lipnja 2016. ; urednici Taib Šarić, Vladimir Beus. - Sarajevo : Akademija nauka i umjetnosti BiH = Academy of Sciences and Arts of Bosnia and Herzegovina, 2017. - 306 str. : ilustr. ; 24 cm. - (Posebna izdanja ; knj. 169. Odjeljenje prirodnih i matematičkih nauka ; knj. 26 / Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine)

Na spor. nasl. str.: Proceedings. - Bibliografija i bilješke uz tekst.

ISBN 978-9926-410-17-9

1. Šarić, Taib. - I. Symposium Improvement of agriculture, forestry and water management in the region the hilly and mountainous areas - sustainable use and protection (2016 ; Sarajevo) Simpozij Unapređenje poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede u kraškim, brdskim i planinskim područjima - racionalno korištenje i zaštita (2016 ; Sarajevo)

COBISS.BH-ID 23757318

SADRŽAJ/CONTENTS

UVOD	9
<i>Taib Šarić, Emina Sijahović</i> PRINCIPI ODRŽIVOG KORIŠTENJA ZEMLJIŠTA U POLJOPRIVREDI NA NAGIBIMA PRINCIPLES OF SUSTAINABLE LAND USE IN AGRICULTURE ON THE SLOPE LANDS	11
<i>Aleksandar S. Paunović, Goran Dugalić, Milomirka Madić, Desimir Knežević, Miodrag Jelić</i> POTENCIJALI RATARSKE PROIZVODNJE U BRDSKIM I PLANINSKIM PODRUČJIMA CENTRALNE I ZAPADNE SRBIJE CROP PRODUCTION POTENTIAL IN HILLY AND MOUNTAINOUS REGIONS OF CENTRAL AND WESTERN SERBIA	23
<i>Miodrag Jelić, Ivica Đalović, Aleksandar Paunović, Goran Dugalić</i> EFEKAT ĐUBRENJA I KALCIZACIJE NA PRODUKTIVNOST OVSA NA ZEMLJIŠTU TIPa LUVISOL U BRDSKO-PLANINSKOM PODRUČJU ZAPADNE SRBIJE THE EFFECT OF FERTILIZATION AND LIMING ON THE PRODUCTIVITY OF OATS ON THE SOIL TYPE LUVISOL IN MOUNTAINOUS AREA OF WESTERN SERBIA	39
<i>Drena Gadžo, Mirha Đikić, Sanja Oručević-Žuljević, Teofil Gavrić, Jasmin Grahić</i> PROIZVODNJA HELJDE U BRDSKO PLANINSKIM PODRUČJIMA – DOSADAŠNJA ISKUSTVA I BUDUĆI IZAZOVI BUCKWHEAT PRODUCTION IN MOUNTAINOUS REGIONS – EXPERIENCES AND FUTURE CHALLENGES	51
<i>Ivica Đalović, Goran Bekavac</i> REJONIZACIJA, TEHNOLOGIJA GAJENJA I IZBOR RANIH HIBRIDA KUKURUZA U BRDSKO-PLANINSKIM PODRUČJIMA THE ZONATION, CROPPING PRACTICES AND CHOICE OF EARLY MAIZE HYBRIDS IN THE HILLY AND MOUNTAINOUS REGIONS	61
<i>Ivan Glišić, Tomo Milošević</i> POTENCIJALI BRDSKO – PLANINSKOG PODRUČJA ZA PROIZVODNJU MALINE: TRENUTNO STANJE I PERSPEKTIVE POTENTIAL FOR RASPBERRY PRODUCTION IN THE UPLANDS: CURRENT SITUATION AND PROSPECTS	75
<i>Unapređenje poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede u kraškim, brdskim i planinskim područjima – racionalno korištenje i zaštita</i>	5

POTENCIJALI RATARSKE PROIZVODNJE U BRDSKIM I PLANINSKIM PODRUČJIMA CENTRALNE I ZAPADNE SRBIJE

Aleksandar S. Paunović, Goran Dugalić, Milomirka Madić

Univerzitet u Kragujevcu, Agronomski fakultet u Čačku
e-mail: aco@kg.ac.rs

Desimir Knežević, Miodrag Jelić

Univerzitet u Prištini, Poljoprivredni fakultet Lešak

Sažetak

U sklopu izrade master plana održivog razvoja teritorije Gruže i Rudničke Morave tokom 2014. i 2015. godine sprovedeno je terensko proučavanje pri čemu su sagledani uslovi i mogućnosti za unapređenje ratarske proizvodnje. Teritorije kojima pripadaju predeli Gruže i Rudničke Morave predstavljaju najznačajnije oblasti za poljoprivrednu proizvodnju u brdskim i planinskim krajevima Centralne i Zapadne Srbije. Ovaj prostor obuhvata 112 katastarskih opština (naseljenih mesta) i prostire se na ukupnoj površini od 138.776 ha. Na teritoriji Gruže i Rudničke Morave živi 63.449 stanovnika u okviru 20.657 domaćinstava pri čemu je utvrđen broj od 11.400 (55,2%) registrovanih poljoprivrednih gazdinstava koja svoju egzistenciju isključivo ostvaruju od poljoprivredne proizvodnje. U ovoj oblasti najzastupljenija je proizvodnja kukuruza (12.400 ha), pšenice (7.442 ha), ovsa (2.352 ha), ječma (2.292 ha) i raži (52 ha). U visinskim zonama (iznad 700 m.n.v.) prisutne su značajne površine prirodnih livada i pašnjaka. Shodno postavljenom cilju ispitivanja i sprovedenim analizama demografskog stanja, prirodnih karakteristika, klimatskih i zemljišnih uslova, dati su predlozi mera za unapređenje obima i strukture ratarske proizvodnje kao najdominantnijeg oblika poljoprivredne proizvodnje na ovom području.

Ključne reči: Ratarska proizvodnja, brdska i planinska područja, ruralna oblast, održivi razvoj.